

Utrikesutskottets betänkande

1978/79:13

med anledning av motioner om erkännande av och bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor m. m.

Motionerna

I motionen 1977/78:218 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om att diplomatiska förbindelser upprättas med regeringen i Demokratiska republiken Östra Timor,
2. att riksdagen beslutar anvisa 5 000 000 kr. i humanitärt bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor.

I motionen 1977/78:1016 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg (apk) hemställs att riksdagen beslutar hemställa att regeringen

1. framför förslag i FN att FN:s sanktionssystem enligt FN-stadgan träder i funktion mot Indonesien om den indonesiska regeringen inte ofördröjligen efterkommer FN-resolutionerna och drar bort sina ockupationstrupper från Öst-Timor,
2. erkänner Demokratiska republiken Östra Timor.

Bakgrund

Omständigheterna kring den indonesiska ockupationen av Östra Timor har utförligt redovisats i utskottets betänkande 1976/77:4 med anledning av tidigare motioner om erkännande av och bistånd till Demokratiska republiken Östra Timor. Av betänkandet framgår att Sverige som medlem av FN:s säkerhetsråd vid dettas behandling av Timorfrågan i slutet av 1975 kraftfullt tog ställning mot den illegala indonesiska ockupationen och för Östra Timors folks rätt till självbestämmande. Sverige har sedan dess stött de FN-resolutioner som hävdar Östra Timors rätt till självbestämmande, tillbakavisat Indonesiens anspråk och krävt tillbakadragande av dess styrkor från området.

Utvecklingen mot ett allt fastare inlemmande av Östra Timor i Indonesien har emellertid inte stått att hejda.

I juli 1977 förklarade Indonesien att Östra Timor formellt införlivats med det indonesiska samväldet som dess tjugosjunde provins. Uppslutningen kring FN-resolutionerna till förmån för Östra Timors integritet har efter hand minskat. I början av 1978 erkände Australien de facto den indonesiska överhögheten. Nya Zeeland och övriga ASEAN-länder har gjort motsvarande erkännanden. Vid årets generalförsamling har frågan om Östra Timor ännu inte behandlats.

Befrielserörelsen Fretilin, som på hösten 1975 utropade Östra Timors

självständighet och under en kort tid fram till den indonesiska ockupationen hade ledningen över landet, uppges nu ha trängts tillbaka till otillgängliga bergsområden i landets inre. Östra Timors befolkningscentra behärras enligt uppgift helt av indoneserna, som också har den administrativa kontrollen av landet i sina händer. Fretilin, som numera leds från Moçambique, hävdar emellertid att rörelsen har en betydande kontroll av territoriet.

Närmare uppgifter om Fretilins verksamhet på ön är sparsamt förekommande. Endast ett fåtal utländska besökare har tillåtit studera förhållandena. Vissa uppgifter tyder på att antalet Fretilin-anhängare har minskat betydligt på sistone. En orsak härtil kan vara det amnestierbudande som indonesiska regeringen utfärdade i augusti 1977 och vilket ett stort antal Fretilinsympatisörer uppges ha begagnat sig av.

Det torde knappast råda tvivel om att befolkningen på ön drabbats hårt av de senaste årens händelser och att behovet av bistånd utifrån är stort. Några kanaler för effektiv förmedling av sådan hjälp har emellertid ännu inte kunnat upprättas. Internationella röda korset förvägras alltså möjlighet att bedriva humanitär bistandsverksamhet på Östra Timor.

Utskottet

I motionerna yrkas att regeringen erkänner Demokratiska republiken Östra Timor och upprättar diplomatiska förbindelser med dess regering. Utskottet har tidigare avvisat sådana yrkanden. I sitt betänkande 1976/77:4 över motioner om erkännande av Demokratiska republiken Östra Timor framhöll utskottet att enligt den internationella rätten vissa kriterier skall vara uppfyllda för att en stat skall anses ha uppkommit. Dit hör existensen av ett territorium och en regering som självständigt utövar effektiv makt där.

Som framgår av bakgrundsredogörelsen ovan föreligger inte dessa förutsättningar för att erkänna Demokratiska republiken Östra Timor och upprätta diplomatiska förbindelser med dess regering. Utskottet avstyrker därför motionernas yrkanden i dessa avseenden.

Även ett yrkande av innebörden att riksdagen måtte anvisa medel till Demokratiska republiken Östra Timor har förut behandlats och avstyrkts i betänkandet UU 1976/77:4 med hänvisning till gällande principer för stöd åt befrielseströrelser. Dessa principer, som fastlagts i ett riksdagsbeslut år 1969 och sedermera preciserats i utskottets betänkande UU 1978/79:1 över propositionen 1977/78:135 om riktlinjer för internationellt utvecklingssamarbete, innebär att direkt humanitärt stöd till befrielseströrelser i regel bör vara förbehållet de fall då FN med svensk anslutning uttalat sig för ett sådant stöd.

Denna huvudregel utesluter inte att humanitära bistandsinsatser, därest detta vore praktiskt möjligt, skulle kunna göras även på Östra Timor till förmån för en befolkning som uppenbart lidit svårt av inbördeskriget och Indonesiens invasion. Som framgår av bakgrundsavsnittet föreligger emel-

lertid alltjämt inga praktiska möjligheter att förvissa sig om att sådant bistånd verkligen kommer de behövande på Östra Timor till godo.

Utskottet avstyrker därför yrkandet 2 i motionen 1977/78:218.

Utskottet avstyrker även yrkandet i motionen 1977/78:1016 om FN-sanktioner mot Indonesien. Beslut om sådana sanktioner kan endast fattas av FN:s säkerhetsråd. Enligt utskottets bedömning saknas förutsättningar för att ett sådant förslag skulle bli antaget av säkerhetsrådet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1977/78:218,
2. att riksdagen avslår motionen 1977/78:1016.

Stockholm den 28 november 1978

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Anna Lisa Lewén-Eliasson (s), Erik Adamsson (s), Anna-Lisa Nilsson (c), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Olle Göransson (s), Gunnel Jonäng (c), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), David Wirmark (fp), Karin Söder (c), Jan Bergqvist (s), Ulla Tillander (c) och Axel Andersson (s).

